

forfærdigede? Have Overslagene og Planerne manglet Noget i Sagkundskab, saa at man ikke har kunnet sige: De og de Dimensioner maa vi have, eller har det manglet paa Tilsyn, saa at de Beregninger og Planer, hvorefter der fabrikeredes, ikke ere fete Fyldest? Der mangler Oplysninger i saa Henseende; men hvor end Skylden ligger, drager jeg det frem, og jeg maa meget beklage, at en Bevilling af en saa betydelig Størelse, der forudsætter en saa overdreven Beluillie ikke fra enkelte Medlemmer, men fra Folkethingets Side, er bleven, jeg vil sige, tagen paa denne Maade. Dampforsyningen har ikke været tilstrækkelig, Pengemidlerne have viist sig utilstrækkelige, og der har været anvendt for stor Sparommelighed ved Anlægget, som det ærede Medlem for Kjøbenhavns 5te Valgkreds (Wille) mente. Som jeg har paavist, havde de imidlertid, da de begyndte Anlægget, flere Penge, end de mente at behøve til det først projekterede Anlæg, og da de havde flere Penge, end de mente at behøve, fik de Tilladelse til at udvide Anlægget mere, end Kræfterne strækkede til, saa denne Undskyldning maa væltes tilbage til Bestyrelsen og Regjeringen selv — paa Regjeringen, for saa vidt den har approberet Udvidelsen af Planen, uden at sikkre sig, at der var Beløb til at dække Overskrudelser og til Reservefond. — Nu er der nævnt den Række af Uheld, som have ledsaget selve Sagen, og som jeg ikke skal komme nærmere ind paa, uagtet der er adskillige Ting, som forekomme mig at være selvomdfigende. Men, siger man, ud af Pengesforlegenheden kan man ikke komme, undtagen Staten vil træde til, det er umuligt ad privat Vej at reise Penge til Anskaffelse af Maskiner o. s. v. En Henvendelse, siges der, til Aktionærerne om Tilskud vil utvivlsomt være aldeles frugtesløs, da Aktionærerne, som jo ikke have tegnet Aktier af Hensyn til egen Fordel, men kun fordi de betragtede Sagen som et patriotisk Anliggende, maa antages at have ydet Alt, hvad de ville yde. Nu veed jeg dog ikke, hvad der skal være mest patriotisk: at sætte sine Penge fra Begyndelsen af i et nyt Foretagende, som vel kunde være ønskelig, men som dog maaske ikke var paatrængende nødvendigt, og faae disse Penge gaarantere, som fket er, ved Anordningen af 16de Juni 1876 af Kolonialkassen paa St. Croix ved Kolonialraadets Beslutning til en Rente af 5 pCt., eller at træde til, naar denne Forretning staa saaledes, som den nu staa for de Herrer, som have med den at gjøre, at, hvis der ikke gjøres Noget, gaar hele Forretningen rabinus, men hvis der gjøres Noget, ere de sikke paa, at det kan blive en god Forretning. Det forekommer mig at være lige saa patriotisk paa dette Tidspunkt at træde hjælpende til som i Begyndelsen, ja det synes snarere at være mere patriotisk, saa meget mere som det efter min Opfattelse er mere risikabelt. I Førstningen var der god Forventning,

den skuffedes, nu er den skuffet 2—3 Gange, og maaske kan den blive det den fjerde Gang. Da tilraadede Kolonialkassen og besluttede — og det blev stadfæstet — en Rentegaranti til Aktionærerne af 5 pCt. af Pengene; nu derimod staa de uden at have opnaaet denne Garanti, da der ikke er taget Beslutning, og efter at flere Forventninger ere skuffede; hvis de træde til, kunne de efter Bestyrelsens Formening redde et smukt Foretagende fra Odelæggelse. Af de to Tilfælde forekommer det mig, at det mest patriotiske kommer paa det sidste Tilfælde. Det kan nu være en Skjønssag; men det forekommer mig paa den anden Side mærkeligt, om Kredsen af patriotiske Mænd her skulde være apølet ved denne første Henvendelse, da man lavede denne Forretning. Det siges nemlig videre, at det heller ikke vil kunne ventes, at Andre, som hidtil ikke have tegnet Aktier, ville gjøre det, før Foretagendet har viist sig at være ikke blot gennemførligt — hvad der nu formentlig er praktisk bevist — men ogsaa lukrativ. I den Kreds, man har faaet, har man altsaa faaet patriotiske Mænd; men de, der staa udenfor denne Kreds, ville ikke være med, før Foretagendet stiller sig saaledes, at det kan blive ligefrem lønrende at være med. — Jeg kan ikke tro, at det forholder sig rigtigt; jeg kan ikke tro, at man, naar der efter Bestyrelsens Mening staa saa Meget paa Spil, hvis der ikke hjælpes, ikke skulde kunne finde flere patriotiske Mænd, som ville træde til; thi at alle de Andre, der staa udenfor den første Tegning, skulde stille sig saaledes, at de sige: Nei, vi ville ikke være med til at redde dette patriotiske og smukke Foretagende, førend vi have Bevis i Hænde for, at det er lukrativt, denne Tankegang er mig ikke klar eller maaske altsor klar. — Dernæst skal jeg gjøre opmærksom paa, hvad Bestyrelsen anfører med Hensyn til Sikkerheden: „dersom der, som vi haabe og tro, er al Grund til at antage, at Regerierne ville kunne gjøre en god Forretning, vil der saaledes frembyde sig en større Sikkerhed for det ydede Laan.“ Det er Lanken; den siger, at der er al Grund til at antage, at der vil gjøres en god Forretning med Regerierne; naar man faar ydet et Laan; men hvor kan det nu være, at Bestyrelsen staa ene med denne Tro, saaledes at ikke andre Private ville træde til og ved at tegne Aktier bevise, at de have den samme Tro til en god Forretning som Bestyrelsen? Man lover, at dersom Statskassen træder til, saa vil Bestyrelsen af al Magt virke for, at Ledelsen af Fabrikken kan blive saa heldig som mulig; dette synes at tyde paa, at Bestyrelsen ikke før har gjort det. Jeg bestylder den ikke for Noget i den Retning; men Sætningsforbindelsen i det Bilag, den ærede Minister har forelagt, tyder aabenbart paa, at Bestyrelsen ikke har virket af al Magt for Ledelsen af Fabrikken, men først nu vil gjøre det, naar Staten træder til. Man er saaledes betænkt paa en indgribende Forandring i Forretningsførel-